

Impakti i së Drejtës Private Europiane në legjislacionin Shqiptar

Prof. Asoc. Denard Veshi

E Drejta Europiane e Trashigimis

- ❖ Rëndësia e Rreg. 650/2012
- ❖ Risitë e Rreg. 650/2012
 - ❑ vendqëndrimin i zakonshëm
 - ❑ Certifikata Evropiane e Trashigimis
- ❖ Ndikimi i Rreg. 650/2012 në Shtetet jo anëtare të BE-së
- ❖ Veçorit e ligjit shqiptar për trashëgiminë
 - ❑ *Legatum, Esecutor, Testamente të posaçme, Commorientes, Donatio Monis Causa, Testamentum, figura e izhdiventsy*
- ❖ Reg. 650/2012 dhe Shqipëria
 - ❑ Mungesa e koherencë
 - Neni 33 për të Drejtën Ndërkombëtare Private
 - *numerus clausus* për të drejtat pronësore
 - *legatum per vindicationem*
 - për shfajësimem
 - ❑ Ndikimi i BE-së në reformën ligjore të vitit 2013
 - Neni 348 Kodi Civi
 - Neni 112 Ligji për Noterët
- ❖ Përfundime (2)

Rëndësia e Rreg. 650/2012

❖ Rëndësia e Rreg. 650/2012

□ 2019

- pothuajse gjysma (51.5%) e popullsisë së BE-së ka lindur
 - në një Shtet anëtar tjetër (36.9%)
 - në një vend tjetër jo pjesë e BE-së (14.6%).

□ 2008-2010

- një në 25 martesë konsiderohej martesë e përzier (njëri partner është i lindur në vendlindje dhe tjetri ka lindur jashtë vendit)
 - Bullgaria dhe Rumania, numri i martesave të përziera ishte pothuajse zero,
 - Letonia dhe Luksemburgu, një në pesë martesë konsiderohej e përzier.

Reg. 650/2012

❖ Ligji i zbatueshëm

- ❑ Arsyeja 1: përgjegjësia e trashëgimitarit mund të ndryshojë
 - nëse trashëgimtari pranon trashëgiminë, trashëgimtari gjithashtu ka përgjegjësi të pakufizuar për borxhet e trashëgimlënësit (Gjermani: Neni 1967 BGB),
 - trashëgimtari ka një identitet të veçantë (Angli)
 - *beneficium inventarii* (Itali: Neni 490 CC; Republika Çeke: Neni 1706 CC; e vetmja mundësi në Shqipëri: Neni 341 CC)
- ❑ Arsyeja 2: anëtarët dhe numri i trashëgimtarëve të detyruar (*legitime*) mund të ndryshojë
 - vetem fëmijët (Holland: Neni 4:63(2) CC),
 - fëmijët, prindër and bashkëshorti/tja (Gjermani: Neni 2303(2) BGB, Itali Neni: 536 CC)
 - fëmijët e mitur dhe personat e paaftë (Shqipëri: Neni 37)

Rëndësia e Rreg. 650/2012

❖ Ligji i zbatueshëm

□ Arsyeya 3: pjesa e pasurisë për *legitime*

- 1/2 (Hollandë: Neni 4:64 (1) KC dhe Gjermani: Neni 2303 (1) BGB)
- 2/3 (Itali: Neni 537 (2) KC)
- si në rastin e trashëgimisë me ligj (Shqipëri: Neni 379 KC)

□ Arsyeya 4: marrëdhënia me *de cuius*

- gjak ose martesë (të gjitha EUMS),
- gjak, martesë dhe njerëz të paaftë për të punuar (Shqipëri: Neni 371 KC & Sllovakia: 474 KC)

Rëndësia e Rreg. 650/2012

❖ Ligji i zbatueshëm

- ❑ Arsyeya 5: e drejta për të hequr dorë paraprakisht nga trashigimia
 - JO Njohja (Itali: Neni 458 KC; Shqipëri: Nenet 333 (1) dhe 337 KC) (moslejim i *donatio mortis causa*)
 - PO njohja (Gjermani: Neni 2346 dhe 2348 BGB; Austri: Neni 551 ABGB)
- ❑ Arsyeya 6: njohja e partneritetit civil ose martesë e të njëjtit seks
 - JO njohje (Bullgaria, Letonia, Lituania, Polonia, Rumania, Sllovakia dhe Shqipëria: bashkëjetesa midis burrit dhe gruas përmes veprës (nenet 163-164 Kodi i Familjes))
 - PO njohja (Austri, Gjermani, Finlandë, Irlandë dhe së fundmi Itali)

Risitë e Rreg. 650/2012

❖ Risitë

- nga koncepti i shtetësisë te koncepti i vendqëndrimi i zakonshëm
 - Arsyja: më e lehtë për tu ndryshuar
 - asnjë përkufizim i konceptit të vendqëndrimi të zakonshëm
 - të përcaktohet *in concreto* (C-523/07)
 - Recitalet 23 dhe 24
 - Arsyja: dy koncepte (vendqëndrimi dhe vendbanimi) ose vetëm një (vendqëndrimi)
 - vetëm një koncept (Gjermani: Neni 7 (2) BGB)
 - dy koncepte (vendet perëndimore latin-folëse dhe Shqipëria: neni 12 i KC)

Veçorit e ligjit shqiptar për trashëgiminë

❖ Pjesa III i Kodit Civil Shqiptar të vitit 1994 është i ngjashëm - dhe nganjëherë identik - me nenet 94-119 të Kodit Civil Shqiptar të vitit 1982

□ Shtojca 3

- Dekreti Nr. 1892, datë 05.07.1954 "Për Trashëgiminë",
 - Artikuj 416 e vijues. Kodi Civil i BS i vitit 1923 dhe për Ediktin Rus të vitit 1945

Legatum

❖ *legatum per vindicationem* apo *legatum per damnationem*

❑ *legatum per vindicationem: rei vindicatio*

➤ *padi in rem*

❑ *legatum per damnationem*: një kërkesë kundër trashëgimtarit pa u bërë pronar i drejtpërdrejtë i sendit

❑ *padi in personam*

○ veprim juridik *inter vivos*

Esecutòr Testamentari

❖ Problemi i shpërblimit

□ *negotium* (veprim juridik) i njëanshme bazuar në *intuitu personae* (si prokura) apo se një kontratë dypalëshe (si mandati)?

➤ si një përfaqësuesi (falas)

○ Itali (neni 711 KC)

○ Spanja (neni 908 KP)

Testamente të posaçme

- ❖ kur Noterit i mungon vërtetimi nga kryebashkëaku
 - ❑ Neni 6 (1) Ligji 110/2018, Ligji për Noterët
- ❖ *testamenta militis*
 - ❑ vlefshmëria e përkohshme
 - Italia (neni 618 KC),
 - Franca (neni 984 KC),
 - Spanja (neni 719 KC)
- ❖ certifikuar nga kapiteni i anijes
 - ❑ vlefshmëria e përkohshme
 - Italia (neni 615 KC),
 - Franca (neni 994 KC),
 - Spanja (neni 729 KC)

Commorientes

❖ Neni 321 KC

□ Kur dy ose më shumë persona thirren për të trashëguar njëri tjetrin dhe nuk vërtetohet se cili prej tyre ka vdekur më parë, prezumohet se të gjithë kanë vdekur në të njëjtën kohë dhe nuk kalon ndonjë e drejtë nga njëri tek tjetri.

➤ identike si neni 32 i rreg. 650/2012

○ në kundërshtim me vendet e *common-law* (neni 184 Ligji i Ligjit të Pronës i vitit 1925 në Angli dhe Uells)

Donatio Monis Causa

❖ Neni 319 KC

□ Është e pavlefshme çdo marrëveshje me të cilën disponohen ose përdorohen të drejta që rrjedhin nga një trashëgim ende i paçelur.

➤ *principi votum captandae mortis o votum corvinum*
(është e pamoralshme të urosh vdekjen e dikujt tjetër)

○ në kundërshtim me Rekomandimin KE të 7 dhjetorit 1994 (Rec. 94/1069 / KE)

▪ përjashtimi mund të vendoset në rastin e një trashëgimie të ndërmarrjes (vetëm për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme)

Testamenti

❖ Kufizime

- caktimin e trashigimtarve (neni 377 KC)
- pa cenuar rezervën ligjore (neni 379 KC)
- trashëgimtarë testamentarë (neni 374 KP), zëvendësuesit e tyre (neni 381 KP), si dhe legu (neni 384 KP) mund të jenë vetëm persona brenda kategorisë së individët që janë *legitime*

Trashëgimtarët që nuk kanë lidhje me trashëgimlënësin nga gjaku ose martesë nuk mund të jenë trashëgimtarë as me trashëgimi me testament, përveç rastit të trashëgimtarëve të paaftë për punë ose Neni 377 në përputhje me Nenin 374.

Edikti i Presidiumit Federal i 14 Marsit 1945

izhdiventsy

trashëgimtari i paaftë për pune

❖ Neni 371 KC

- ❑ Trashëgimtarë të paaftë për punë janë ata që në kohën e vdekjes së trashëgimlënësit nuk kanë mbushur moshën 16 vjeç, ose 18 vjeç kur vazhdojnë mësimet, burrat që kanë mbushur moshën 60 vjeç dhe gratë që kanë mbushur moshën 55 vjeç si dhe, pavarësisht nga mosha, ata që janë invalidë të grupit të parë dhe të grupit të dytë.

arsye humane

Edikti i Presidiumit Federal i 14 Marsit 1945

Rreg. 650/2012 dhe Shqipëria

- ❖ Problemi 4: *numerus clausus* i të drejtave pronësore
 - ❑ Shqipëria: nuk e njohin si të drejtë reale *superficies* (sipërfaqe) dhe *emphyteusis* (enfiteozë)
 - enfiteozë: e drejtë *in personam* (detyrimesh)(nenet 784-800 KC)
 - sipërfaqe: autonomia e palëve (neni 660 KC) + kjo e drejtë regjistrohet si e drejtat e tjera reale ose servitutet (Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë nr. 66, datë 10.11.2017)
 - drejtë *in personam*
 - ❑ Shtete të tjerë europiane mund t'i njohin ato si të drejta rele

Problemi: Italiani që jeton në Itali pronar i një banese në Shqipëri që përmes testamentit të tij i jep të drejtën e sipërfaqes dhe/ose enfiteozën njërit prej trashëgimtarëve.

Zgjidhja: përshtatja e një të drejte reale të panjohur në të drejtën më të afërt ekuivalente në bazë të ligjit të atij Shteti tjetër Anëtar. (Recitali 16 dhe Neni 31 Rreg. 650/2012)

Rreg. 650/2012 dhe Shqipëria

- ❖ Problemi 5: *legatum per vindicationem*
 - ❑ Shqipëria: nuk e njeh
 - vetëm *legatum per damnationem* (Neni 384 KC)
 - ❑ Shtete të tjerë europiane (Italia, Spanja, Portugalia) e njohin *legatum per vindicationem*

Problemi: Italiani që jeton në Itali pronar i një banese në Shqipëri që përmes testamentit të tij i jep *legatum per vindicationem* njërit prej trashëgimtarëve.

Zgjidhja: aplikimi i së drejtës europiane meqë *legatum per vindicationem* është një transferim i pasurisë në rastin e trashëgimisë ndërkufitare dhe jo një e drejtë e re reale (C-218/16)

Rreg. 650/2012 dhe Shqipëria

- ❖ ndikimi në reformën ligjore të vitit 2013 dhe ligjit notaris në 2018
 - Neni 348 para vitit 2013:
 - Cilësia si trashëgimtar dhe pjesët takuese në trashëgimi caktohen në dëshminë e trashëgimisë, të lëshuar gjykata, sipas rregullave të specifikuara në Kodin e Procedurës Civile.
 - Neni 100 i Kodit Civil Komunist të vitit 1982
 - pas vitit 2013: Cilësia si trashëgimtar dhe pjesët takuese në trashëgimi caktohen në dëshminë e trashëgimisë, të lëshuar nga **noteri**, pas paraqitjes së certifikatës së vdekjes së trashëgimlënësit, sipas rregullave të caktuara në këtë Kod dhe në **ligjin për noterinë**. (në veçanti, neni 112 ligji për noterin)
 - Neni 348 KC pas reformës: Noteri => Neni 66 (1) Rreg. 650/2012
 - Neni 112 ligji për noterinë: përmbajtja e certifikatës së trashëgimisë => Neni 60 i Rreg. 650/2012

Përfundime

Neni 33 e së drejtës ndërkombëtare private shqiptar nuk është në përputhje me Rreg. 650/2012. Sidoqoftë, duhet përmendur që sapo Shqipëria të jetë pjesë e BE-së, sistemi ligjor shqiptar ka instrumentat e nevojshëm për të zbatuar mekanizmin e përshtatjes siç përcaktohet në Nenin 31 Rreg. 650/2012. Për më tepër, Kapitulli VI Rreg. 650/2012 ka inspiruar reformën ligjore kombëtare në ligjin e trashëgimisë të vitit 2013 si dhe reformën në Ligjin e Noterisë të vitit 2018.

Pyetje

Për pyetje, Ju lutem shkruani në adresën e e-mail:

denard.veshi@gmail.com

MOS LEJIM PUBLIKIMI

Çdo person ka përgjegjësi penale në rast të përhapjes e këtij materiali si dhe përdorimi komercial i tij pa pëlqimin paraprak me shkrim të pedagogut.